

**ОСОБЛИВОСТІ МЕДИКО-ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ
МІСТА ЖИТОМИРА**

Кульбаневич Оксана Петрівна

студентка магістратури

Власенко Руслана Петрівна

к.б.н., доцент

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Анотація: останнім часом все більшого обговорення набуває питання медико-демографічної ситуації регіонів країни, оскільки це одна з найважливіших проблем сьогодення. Медико-демографічний показник є одним з визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку держави, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати і вирішувати першочергово. Комплекс державних і громадських заходів збереження здоров'я кожного громадянина базується на показниках стану громадського здоров'я, які підлягають систематичному спостереженню та аналізу [1, с. 126]. До таких належать показники чисельності населення, статеві-вікової структури, народжуваності, загальної смертності, захворюваності у розрізі вікових груп і причин, приріст (скорочення) населення, репродуктивне здоров'я.

Ключові слова: медико-демографічна ситуація, чисельність населення, приріст населення, народжуваність, захворюваність, смертність.

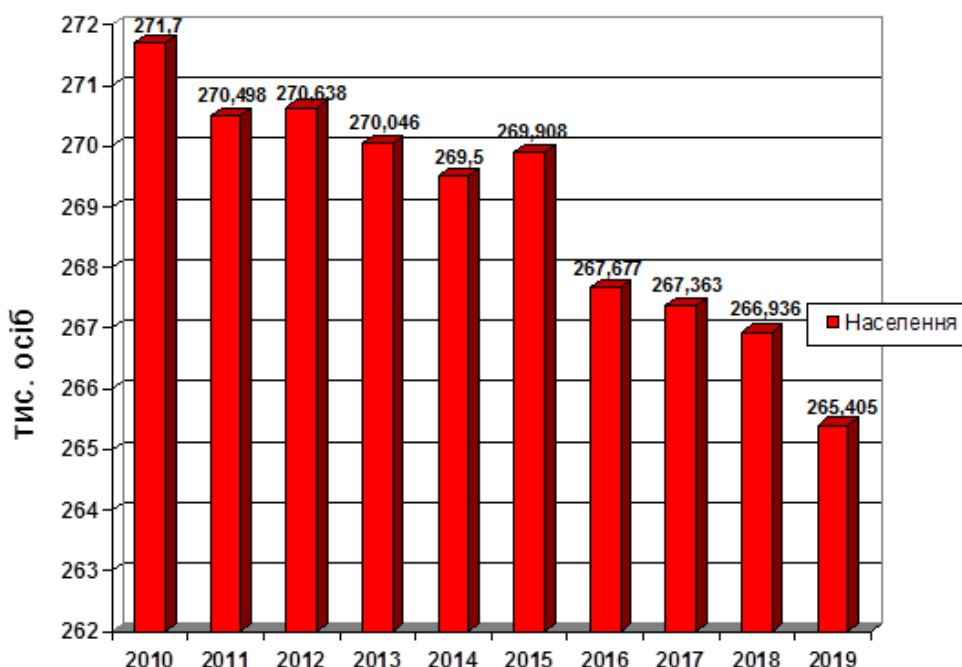
Здоров'я людини формується під впливом умов та способу життя, шкідливих звичок, харчування, умов праці, сімейних стосунків, матеріального забезпечення, освітнього та культурного рівня. Також значною мірою на стан здоров'я населення впливають умови навколишнього середовища. Стан

здоров'я населення залежить і від діяльності медичної допомоги – її якості, ефективності, доступності та реалізації профілактичних заходів [2, с. 35].

Важливим для формування показників медико-демографічної ситуації регіону є його статеві-вікова структура. Особливості співвідношення вікових груп враховуються при медико-демографічних дослідженнях [3, с. 225].

Характерними ознаками демографічних процесів упродовж останніх двох десятиріч є скорочення чисельності населення, низька тривалість життя, різке падіння народжуваності та від'ємне сальдо міграції – все це дає підставу говорити про демографічну кризу країни [4, с. 158].

Проаналізувавши динаміку чисельності населення міста Житомира протягом 2010-2019 рр. можна стверджувати про чітку тенденцію до скорочення його чисельності. За останні десять років чисельність населення міста скоротилася в середньому на 6295 осіб (рис. 1). Основними причинами такого явища, перш за все, слід вважати депопуляцію, старіння населення, зниження народжуваності, підвищення смертності та екологічну ситуацію.

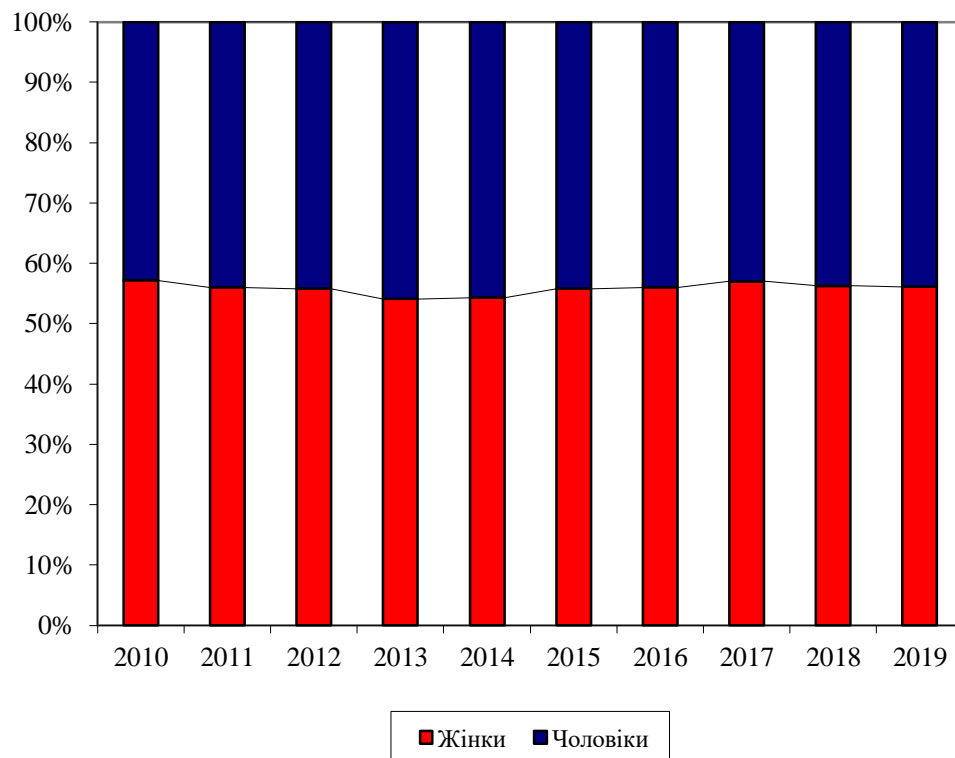

Рис. 1. Чисельність населення міста Житомира (2010-2019 рр.)

Дослідження етнічного складу населення міста показало, що на території населеного пункту домінують українці – 84,2% від усього наявного населення.

Значний відсоток становлять росіяни (9,8%) та поляки (4,1%). Меншу частину населення складають білоруси (0,4%), євреї (0,4%) та німці (0,1%).

Одними з найважливіших характеристик регіону є співвідношення статей. Статева структура населення Житомира характеризується перевагою чисельності осіб жіночої статі – на одного чоловіка припадає близько 5 жінок (рис. 2).

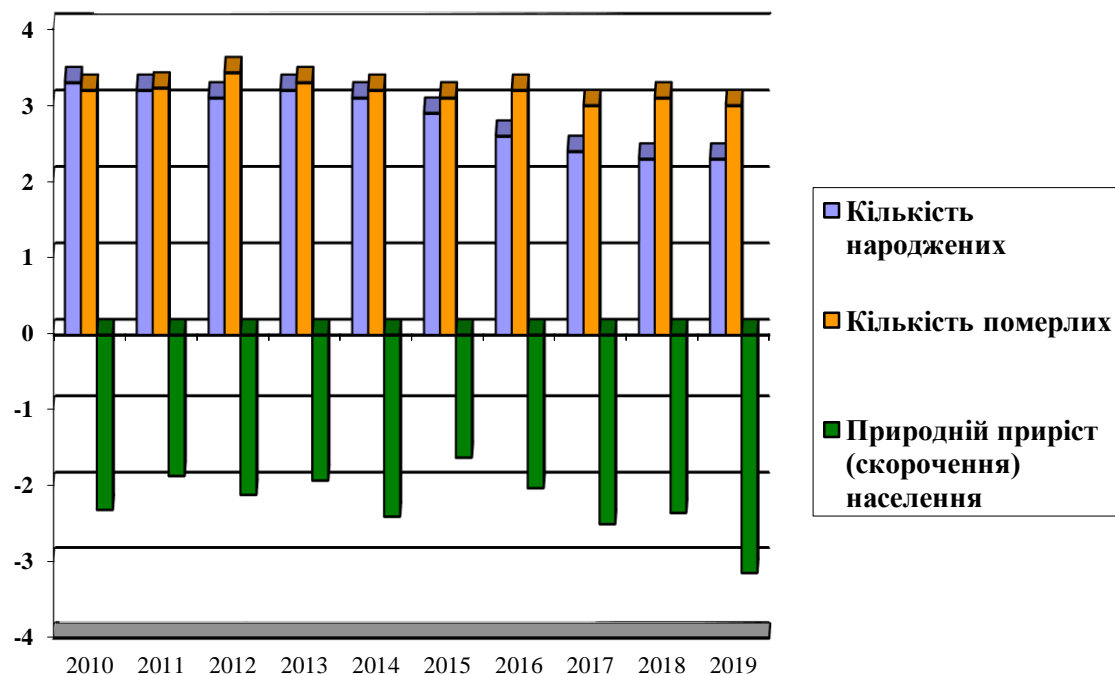

Рис. 2. Розподіл населення міста Житомира за статтю (2010-2019 рр.)

Станом на 2019 р. середній вік населення міста Житомира становив 40,3 роки (по Україні – 41,3). Найменший показник середнього віку спостерігався у 2010 році – 40 років, найвищий у 2019 році – 40,8 років [5, с. 1].

Проаналізовано показники народжуваності, смертності та природного приросту (скорочення) населення в місті Житомирі. Найвищі показники народжуваності спостерігалися у 2010 році (3,3 на 1000 осіб), а найнижчі у 2017 та 2018 роках (2,3 на 1000 осіб відповідно). Упродовж п'яти років за рахунок природного руху чисельність осіб жіночої статі скоротилася на 537 осіб, чоловічої – на 614 осіб. Динаміка смертності за показниками перевищує показники

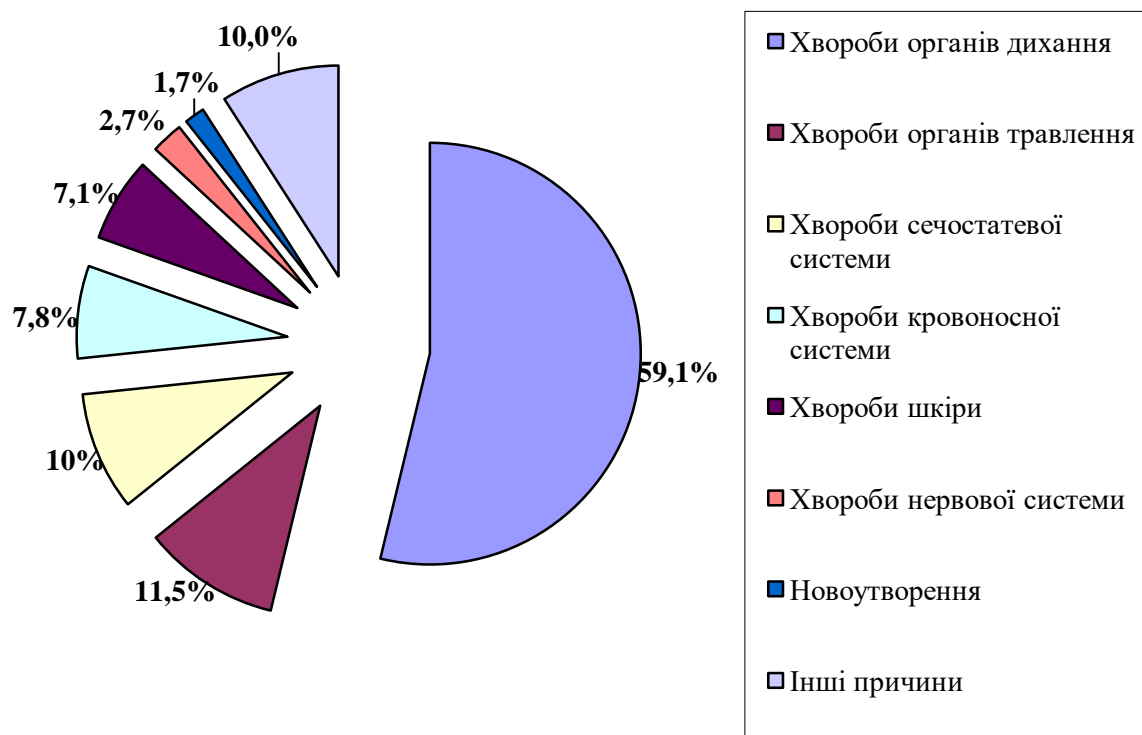
народжуваності в середньому у 1,5 рази (рис. 3).

Рис. 3. Динаміка народжуваності, смертності та природного приросту (скорочення) населення у місті Житомирі (на 1000 осіб)

Протягом 2010-2019 рр. показники чисельності вибулих осіб перевищують показники чисельності прибулих. Найвищі показники вибулих осіб спостерігалися у 2015 році (5,6 на 1000 осіб), найнижчі – у 2016 році (3,2 на 1000 осіб). Сальдо міграції населення було від’ємним. Найбільше скорочення населення спостерігалось у 2015 році, найменше – у 2017 році. Що, ймовірно пов’язано з економічним станом міста.

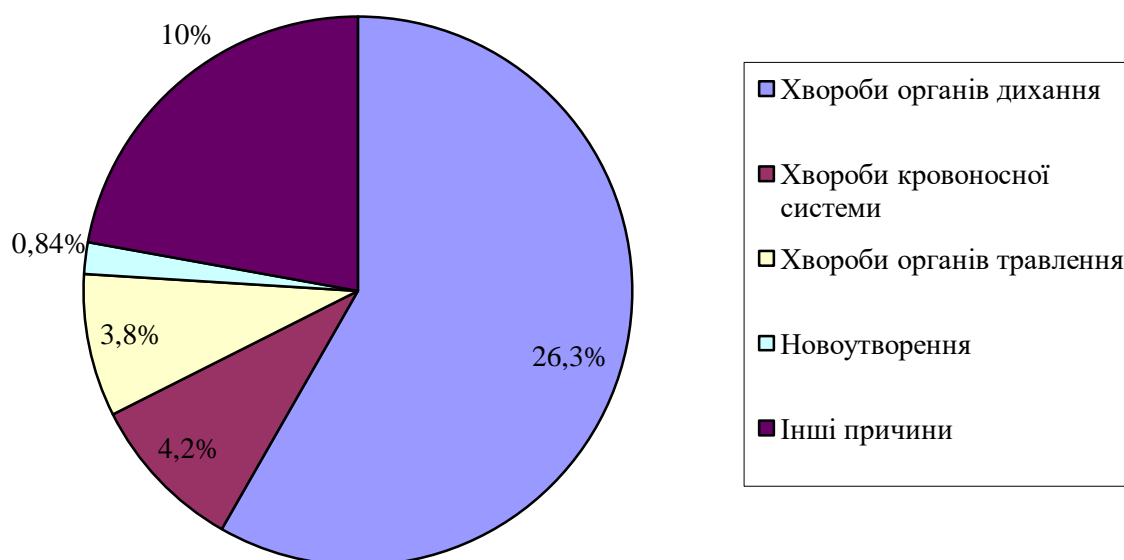
Аналіз структури захворюваності населення м. Житомира у період з 2010 по 2019 рр. складали захворювання органів дихання (59,1%), органів травлення (11,5%), сечостатевої системи (10%), системи кровообігу (7,8%), кістково-м’язової системи та шкіри (7,1%), нервової системи (2,7%) та новоутворення (1,7%) (рис. 4).

Рис. 4. Структура захворюваності населення міста Житомира (2010-2019 рр.) (%)

У структурі захворюваності населення міста Житомира переважають хвороби органів дихання, які залишаються найпоширенішими, що є досить великою проблемою унаслідок їх прогресування серед людей різного віку.

Протягом 2010-2019 рр. смертність населення в місті Житомирі в середньому зросла на 10%. Структура причин смертності у місті Житомирі суттєво не відрізняється від структури в Україні. Домінуючими є: хвороби органів дихання – 26,3%, друге місце посідають хвороби системи кровообігу – 4,2%, а третє місце хвороби органів травлення – 3,1% та новоутворення – 0,8%. Істотним є показник смертності від невідомих причин, який становить 10%, що свідчить про зниження рівня якості точної діагностики причин смерті (рис. 5).

Рис. 5. Причини смертності населення м. Житомира (2010-2019 рр.) (%)

У 2010-2019 рр. показники смертності збільшувалися за всіма віковими категоріями. Найгострішою проблемою залишається висока передчасна смертність населення працездатного віку, особливо чоловіків. Смертність чоловіків у місті Житомирі у 3-4 рази вища, ніж жінок. Це пов'язано з фізіологічними особливостями чоловічого організму, відмінностями у факторах та способі.

Отже, проаналізовано показники народжуваності, смертності та природного приросту населення в місті Житомирі. Проведений аналіз структури захворюваності населення міста Житомира свідчить про домінування у структурі захворюваності хвороб органів дихання. З'ясовано, що основними причинами смертності населення були хвороби: органів дихання, системи кровообігу, органів травлення та новоутворення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Яворська В. Регіональні геодемографічні процеси в Україні : монографія. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. 384 с.
2. Махорін Г.Л. Основи демографії. Курс лекцій. Житомир : Вид-во «Волинь», 2009. 96 с.
3. Топчієв О. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Одеса : Астропринт, 2005. 639 с.
4. Гукалова І. В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація : монографія. Київ : Інститут географії НАН України, 2009. 347 с.
5. Головне управління статистики у Житомирській області. URL: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>.